

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Centrum celoživotního vzdělávání Jezerka o.p.s.
nabízí**

projekt Výchova ke zdraví v pedagogické praxi

(CZ.1.07/1.3.46/01.0016)

Metodický materiál k tématu
**„Filosofie programu ŠPZ v současnosti a historickém
kontextu“**

Zpracovala:
Mgr. Marcela Krunclová
SZÚ Praha

Pardubice – 2013

Projekt je spolufinancován ESF a státním rozpočtem ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Úvod/Anotace.....	3
1. Základní hodnoty a pilíře SHE.....	4
2. Integroující principy a zásady programu ŠPZ.....	5
3. Metodický materiál SHE.....	6

PARDUBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace

Metodický materiál byl zpracován v rámci projektu Výchova ke zdraví v pedagogické praxi (CZ.1.07/1.3.46/01.0016), který je spolufinancován ESF a státním rozpočtem ČR, realizovaným CCVJ Pardubice o.p.s v období od 25. 1. 2013 do 18. 2. 2013.

Metodický materiál uvádí východiska programu Škola podporující zdraví, a to v kontextu evropské sítě. Seznamuje se základními hodnotami SHE (Schools for Health in Europe) a s pilíři tohoto programu, které jsou pak implementovány do jednotlivých národních programů členských zemí SHE. Metodický materiál ukazuje, jakým způsobem jsou základní hodnoty a pilíře SHE zakomponovány do principů a zásad programu Škola podporující zdraví v ČR, a to jak v základních, tak ve středních školách.

Účastníci se seznámí s tím, jak se konkrétně odráží hodnoty a pilíře SHE v principech a zásadách národního programu. Součástí příspěvku je také ukázka manuálu vytvořeného SHE pro podporu zdravého stravování a pohybu ve škole spolu s evaluačními nástroji pro zhodnocení přístupu školy ke zdravému stravování a pohybu a také indikátory úrovně školy v této oblasti.

Souhlasím s tím, aby moje materiály v CCVJ Pardubice o.p.s. byly používány jako studijní materiály pro další zájemce.

V Pardubicích dne 25. 2. 2013

.....
Mgr. Marcela Krunclová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PARDUBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. SHE – Schools for Health in Europe

- Národní síť Škol podporujících zdraví v ČR je součástí evropské sítě SHE, která má 43 členů. Koordinuje ji NIGZ - **N**ationaal **I**nstituut voor **G**ezondheidsbevordering en **Z**iektepreventie (Holandsko)
- Přístup SHE k podpoře zdraví ve škole je založen na 5 základních hodnotách a pilířích.

SHE – základní hodnoty

- **Rovnost** (equity) – Školy podporující zdraví (dále jen ŠPZ) zajišťují rovný přístup ke vzdělání a zdraví pro všechny. To má v dlouhodobém horizontu významný dopad na snižování nerovností ve zdraví a na zlepšení kvality a dostupnosti celoživotního učení.
- **Udržitelnost** (sustainability) – ŠPZ uznávají, že zdraví, vzdělávání a rozvoj jsou úzce propojené. Podporují a vyvíjejí odpovědný a pozitivní pohled žáků na jejich budoucí roli ve společnosti.
Aktivity jsou systematicky implementovány pro dlouhodobé období. Výsledky se nejčastěji objevují ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu.
- **Inkluze** (inclusion) – ŠPZ oslavují rozmanitost. Školy jsou komunitou, kde všichni cítí vzájemnou důvěru a respekt.
- **Posílení** (empowerment) – ŠPZ umožňují žákům, zaměstnancům školy a všem členům školní komunity, aby se mohli aktivně podílet na stanovení cílů v podpoře zdraví, na přijímání opatření k jejich dosažení.
- **Demokracie** (democracy) – Školy podporující zdraví jsou založeny na demokratických hodnotách.

SHE - pilíře

- **Celoškolní koncepce zdraví** – V ŠPZ je jasná souvislost mezi školní koncepcí a postupy v následujících oblastech. Tato koncepce je uznávána a pochopena všemi účastníky života školy.
Koncepce zahrnuje tyto oblasti:
  - participativní a akčně orientovaný přístup k výchově ke zdraví ve školním vzdělávacím programu
  - vzít v úvahu žákovo vlastní pojetí zdraví a pohody
  - rozvoj „zdravé“ školní koncepce
  - rozvoj fyzického a sociálního prostředí školy
  - rozvoj životních kompetencí
  - vytvářet účinné vazby na rodiny a obec
  - účinnější využívání zdravotnických služeb

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PARDOBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **Účast (participace)** – Pocit sounáležitosti je podpořen participací a smysluplným zapojením žáků, zaměstnanců a rodičů, což je předpokladem účinnosti školních aktivit podporujících zdraví.
- **Kvalita školy** – ŠPZ podporují lepší procesy výuky a učení. Zdravější žáci se lépe učí, zdravější učitelé lépe pracují a mají větší uspokojení z práce. Hlavním úkolem škol je maximalizovat školní výsledky. ŠPZ podporují školy v dosahování jejich vzdělávacích a sociálních cílů.
- **Záznam, důkaz** – SHE čerpá informace ze stávajících i nových výzkumů zaměřených na efektivní přístupy a praxi škol, a to jednak v oblasti zdravotních témat (např. duševní zdraví, stravování, užívání návykových látek), jednak v oblasti celoškolských přístupů, koncepcí.
- **Škola a komunita** – Školy podporují spolupráci mezi školou a širší komunitou. Jsou aktivní v posilování zdravotní gramotnosti.

2. Principy a zásady programu ŠPZ v ČR

Základní hodnoty a pilíře SHE mají jednotlivé členské země rozpracovány ve vlastních metodikách. V ČR je pro ZŠ k dispozici manuál *Program podpory zdraví ve škole* (Havlínová, Kopřiva, Mayer, Vildová Eds., Praha: Portál 2006)

Integrovaní principy činnosti školy podporující zdraví

- Respekt k přirozeným potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa
- Rozvíjení komunikace a spolupráce

Zásady základní a střední školy podporující zdraví

Pohoda prostředí (1. pilíř)

- pohoda věcného prostředí - hygienicky nezávadné, bezpečné, funkční, účelné, podnětné, zabydlené, estetické, dostupné
- pohoda sociálního prostředí - všechny skupiny ve škole se pojmají jako rovnocenní partneři; projevy uznání, účasti, empatie, otevřenosti, vstřícnosti, spolupráce, pomoci
- pohoda organizačního prostředí - tři složky: režim dne, zdravá výživa, aktivní pohyb

Zdravé učení (2. pilíř)

- smysluplnost - propojenost se skutečným životem, praktická využitelnost, osvojování dovedností, autentické učení, prožitkové učení
- možnost výběru, přiměřenost - možnost výběru v obsahu učiva, ve způsobech osvojení, umožnění individualizace učiva, nabídka volitelných a nepovinných předmětů odpovídá zájmům žáků, vyváženost rozumové, citové a sociální složky výuky a výchovy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PARDUBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- spoluúčast a spolupráce - vytváření organizačních a materiálních podmínek pro rozvoj komunikace a spolupráce ve třídě, kooperativní učení
- motivující hodnocení - poskytování věcné zpětné vazby v průběhu výuky, vytváření nesoutěživého prostředí, slovní hodnocení, nepodmíněná úcta a uznání

Otevřené partnerství (3. pilíř) - všechny skupiny osob uvnitř školy jsou rovnocenné; uznávání individuálních a skupinových práv a povinností na všech úrovních věku a postavení; vytváření podmínek pro spolupráci mezi svými partnery a pro rozšiřování jejich okruhu mimo školu

- škola - model demokratického společenství
- škola - kulturní a vzdělávací středisko

3. Metodický materiál SHE

Pro školy v síti ŠPZ v ČR byl přeložen manuál **Celoškolní koncepce v oblasti zdravého stravování a pohybu.**

„Dobrá celoškolní koncepce má mít tyto vlastnosti:

- α) zahrnuje všechny aspekty života školy
- β) odráží vizi a hodnoty, které školy vyznává
- γ) je založená na konkrétních postupech a na její tvorbě se podílejí všichni zúčastnění – žáci/studenti, rodiče apod.
- δ) odráží místní potřeby, priority a specifika
- ε) je vnímána jako součást dlouhodobého procesu“

Manuál tvoří tyto části:

- podrobný metodický postup „Jak vytvořit celoškolní koncepci v oblasti zdravého stravování a pohybu?“, který tvorbu koncepce rozpracovává do 5 fází:

Fáze 1: Příprava scény

Fáze 2: Analýza stávající koncepce a postupů

Fáze 3: Tvorba a psaní celoškolní koncepce

Fáze 4: Šíření a realizace celoškolní koncepce

Fáze 5: Sledování, evaluace a učení

- příklad zahraniční praxe (Kilpatrick School – Skotsko)

- evaluační nástroje:

1. *Nástroj rychlého hodnocení* (je užitečnou pomůckou ve fázi vytváření koncepce - fáze 2) – obsahuje soubor otázek rozdělených do sedmi oblastí,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

PARDUBICKÝ KRAJ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kteří odrážejí přístup školy ke zdravému stravování a fyzické aktivitě. Je navržen pružně tak, aby k němu pracovní skupiny mohly přidávat doplňující otázky podle konkrétních potřeb své školy.

2. *Indikátory úrovně školy* - indikátory úrovně školy lze využít při analýze stávajících postupů ve fázi plánování, ale také při monitorování a evaluaci probíhajícího procesu zavádění nové celoškolské koncepce. Byly vytvořeny s cílem pomoci školám při psaní a doladování jednotlivých součástí jejich koncepce. Lze je využít jako vodítko k tomu, co je třeba do koncepce přidat, takže se doporučuje, aby pracovní skupina porovnávala svůj náčrt koncepce s těmito indikátory ve fázi revize (součást Fáze 3)